

Fryst fisk og fryst politikk

Edgar Henriksen

Ombordfrystekonferansen, Ålesund 10.1.2017

Hvorfor har fiskeripolitikken blitt så vanskelig

-slik at beslutningsprosesser ender med utredninger?

Og hvorfor er «ombordfryst» og «ombordprodusert» så omstridt i enkelte kretser?

Har det noen vesentlig betydning for utviklingen?

<http://www.orkana.no/index.php/nettbutikk/product/view/4/99>

FISKEN OG FOLKET

Audun Iversen (red.), Øystein Hermansen, Edgar Henriksen, John Roald Isaksen, Petter Holm, Bjørn-Inge Bendiksen, Thomas Nyrud, Kine Mari Karlsen, Patrick Berg Sordahl og Bent Dreyer

Orkana

Foredraget er basert på kunnskap produsert i det FHF finansierte torskprogrammet.

Med denne boken ønsker vi å sette kunnskapen fra torskprogrammet inn i en større sammenheng. Boken bygger også på nærmere 40 års arbeid med Driftsundersøkelsen for fiskeindustrien.

Politikernes dilemma

- **To gjennomgående tema i fiskeripolitikken i hele etterkigstiden**
 - Produktivitetsøkning for å være konkurransedyktig og bidra til velstandsutviklingen
 - Har, som i alle andre næringer, gitt færre sysselsatte
 - Vellykket i økonomisk forstand, men hvitfiskindustrien sliter
 - «Hensynet til sysselsetting og bosetting»
 - Nedgang i folketall i små fiskerikommuner og dette får (etter vårt syn) fiskeripolitikken for stort ansvar for.
- **Dilemma: Dette er vanskelig å kombinere**
 - Svekket produktivitet kan gi flere sysselsatte, men kan det tilbys konkurransedyktige vilkår?
 - Fortsatt satsing på produktivitet sikrer konkurransedyktighet, men gir færre sysselsatte

4

«Sjarken e bæst» – eller?

Foto: Arne Fenstad, Fiskeribladet/Fiskaren

5

Nofima

Paradigmeskifter på 80-tallet

- Regjeringsskiftet i 1986: Fra korporativ til neo-liberal politikk
 - Sterkt og tett samarbeid mellom staten og næringsorganisasjoner
 - Modernisering og industrireising i hele landet
 - Fryst filet og etter hvert industrieide trålere i Nord-Norge
 - På 70-tallet brukte vi forventede inntekter til motkonjunkturpolitikk, som resulterte i manglede omstilling og tapt konkurransevne
 - En mer tilbaketrukket og mindre reguleringsvillig stat som prioriterte produktivitetsøkning og konkurransevne.
- Etter 1989 har «*en død fisk vært en død fisk*»
 - Lukking av fiskeriallmenningen og opptakt til dagens kvoteregime

De politiske verktøykassene

- **Næringsministeren**

- Generelle virkemidler og et sterkt sikkerhetsnett ved omstilling
- Friere verdenshandel og sterkt reduserte muligheter for gripe inn på måter som gir næringsaktører fortrinn i konkurransen
- Markedet reguleres med sikte på nøytrale arenaer
- «Tom verktøykasse»

- **Fiskeriministerens**

- Plikter for industrielle trålere
- Ressursfordeling: Trålstige og Finnmarksmodell
- Strukturpolitikk
- Regulering av førstehåndsmarkedet

Deltakerloven (1972)

Oppheving av frysekonsesjonsloven (1983)

Staten ut av Finotro (1986)

Pliktregimet for å sikre trålnernes landinger lokalt og regionalt

Dødsstøtet for den åpne allmenningen

Fiskeripolitisk forlik: Trålstigen og Finnmarksmodellen

Fra offentlig til privat utkjøp av overkapasitet – strukturpolitikken

Markant forbedring i flåteøkonomien

Speilvendingen av «sjøgrenseloven» (1992)

Nøytrale fryseterminaler

EØS avtalen (1992) og WTO

Bedring av eksportvilkårene

Politisk ryggdekning for å avvikle effektivitetshemmende subsidier

Globalisering og internasjonal arbeidsdeling

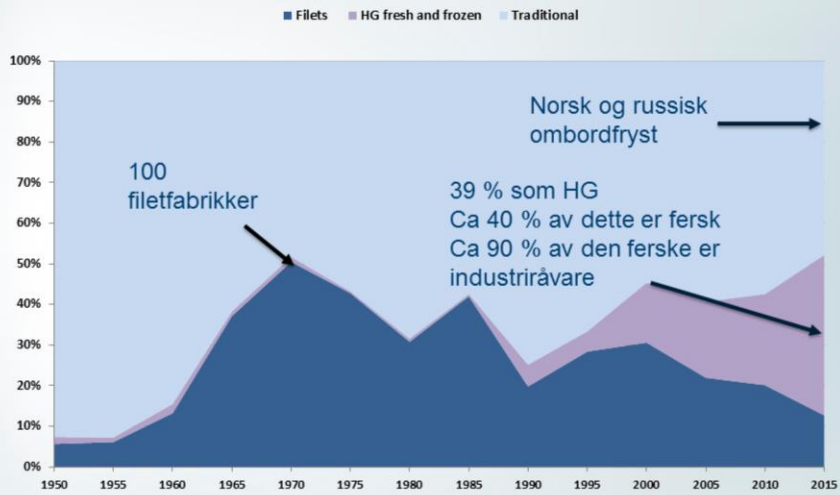
Pliktregimet (2003)

Strukturpolitikken

«Til lags åt alle kan ingen gjæra»

- «Museumsvoktere»: Vokter fellesskapets verdier mot «ran, oligarker, sjørøvere og sunnmøringer»
 - Egeninteresse \neq samfunnsinteresse
- «Pengebokvoktere»: Er svært opptatt av å øke, eller i det minste sikre, sin andel av fellesskapets verdier
 - Egeninteresse = samfunnsinteresse

Torsk: Andel av eksportverdi

9

Ombordproduksjon

Fra starten 1962 til dagens «state of the art»

Fra 25 til 3 (8-9)
Åpning for alle som ikke
har leveringsplikt

10

[About Us](#) | [Production](#) | [Species](#) | [Products](#) | [Sustainability](#) | [MSC](#) | [News](#) | [Contact](#)

ATLANTIC COD

One of the world's favourite fish, Cod is firm-flaked, low in fat and deliciously versatile. Our Cod is harvested in the North-East Atlantic ocean off the coasts of Norway and Russia. It is also certified by Marine Stewardship Council (MSC)

Fillets

SKIN ON, PIN BONE IN (PBI) FILLET

Packed
Fully interleaved

Packaging
3x12.0kg - 43.0kg | 3x6.81 kg - 20.43 kg

Regular Grading
Ounces - 3.5 | 5.8 | 8-16 | 16-32 | 32+
Grams - 85-140 | 140-225 | 225-450 | 450-900 | 900+

SKINLESS PIN BONE IN (PBI) FILLET

Packed
Fully interleaved

Packaging
3x12.0kg - 43.0kg | 3x6.81 kg - 20.43 kg

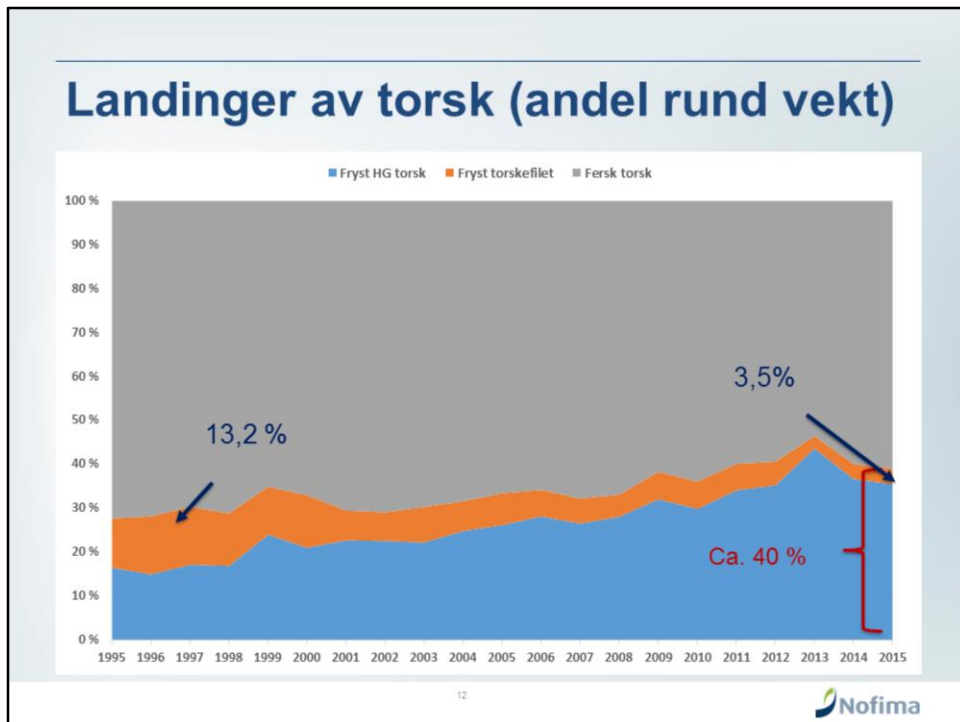
Regular Grading
Ounces - 3.5 | 5.8 | 8-16 | 16-32 | 32+
Grams - 85-140 | 140-225 | 225-450 | 450-900 | 900+

<http://oceantrawlers.akikodesign.com/products/atlantic-cod/>

Ocean Trawlers kontrollerer store fiskerettigheter både i Barentshavet og i det nordlige Stillehavet og er etter sigende verdens største aktør av ombordfryst filet

Neppe vesentlig mer ombordfrost fordi stort sett hele den havgående flåten allerede har lagt om. Interessen har tapt seg i den store kystflåten.

Omlegging til ombordproduksjon kan komme fordi konkurransen om nøkkelarbeidskraft er mindre og flere har muligheten. Det vil fortsatt være slik at lottsytemet (delingsfangst) gjør HG til en god løsning. Fiskerne får dårligere betalt, men vi får verdens best betalte filetarbeidere ved norsk ombordproduksjon. Og vesentlig økt verdiskaping.

Så lenge tilbudsplikten gjelder for trålere med leveringsplikt, er det lite sannsynlig at det vil true arbeidsplasser på land om også leveringpliktene trålere får tillatelse til ombordproduksjon. Det er litt mer komplisert for selskaper med aktivitetsplikt, men store andeler av denne fisken fryses HG. Om Lerøy finner det hensiktsmessig kan det styrke selskapets produktportefølje om en andel av kvoteporteføljen kan benyttes til ombordprodusert filet.

Utredninger eller beslutninger

- Tveteråsutvalget (2014)
 - Pliktutvalget (2016)
 - Førstehåndsomsetning (2016)
 - Kvoteåret
 - Stortinget vil ha strategier
 - Ringvirkninger for Svalbard
 - Helårs arbeidsplasser i industrien
 - Styrke rekrutteringen
 - Bruk av restråstoff
 - Skjerpet nasjonalitetskrav
 - Eidesenutvalget (2016): På han igjen med utredninger?
-
- ```
graph TD; Dilemma --> Oppdemmet[Oppdemmet reformbehov]; Oppdemmet --> Kamp[Kamp om ressurser]; Kamp --> Oppdemmet;
```



**Takk for oppmerksomheten**

[www.nofima.no](http://www.nofima.no)